

УДК 324-057(4-6ЄС)»2019»:316.75

DOI: 10.24144/2078 – 1431.2019.2 (23).47–58

Михайло Шелемба,
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ВИБОРИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ В 2019 р.: ІДЕОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Статтю присвячено аналізу структури розподілу політичних сил в Європейському парламенті відповідно до результатів виборів в 2019 р., залежно від участі та ідеологічних особливостей голосування на наднаціональному та національному рівнях кожної з країн-учасниць ЄС. Дослідження проведено з використанням статистичного, порівняльного аналізу та методу системного підходу. Показано, що оцінка загальних результатів голосування на рівні ЄС дала можливість розробити структуру розподілу політичних сил на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні. Доведено, що загальна структура позицій єврооптимістів переважає структуру позицій євроскептиків за результатами виборів 2019 р. Визначено певне зростання присутності євроскептиків, зокрема політичної ультраправої, радикальної, націоналістичної політичної сили, зростання впливу об'єднаних лівих, які орієнтовані на євроінтеграцію. Розроблено структуру впливу ідеологічних пріоритетів, ставлення до євроінтеграції країн-учасниць ЄС на результати виборів до Європейського парламенту в 2019 р. Встановлено перелік країн-учасниць, які за результатами виборів змінили ставлення до євроінтеграції. Це зокрема: Данія (зміна єврооптимістичного та євроскептичного спрямування та єврооптимізм), Франція, Італія та Польща (зміна єврооптимізму на євроскептицизм), Греція та Велика Британія (зміна євроскептичного спрямування на єврооптимізм).

Ключові слова: вибори, Європейський парламент, країни-учасниці, національний рівень, наднаціональний рівень, ідеологічні особливості, електорат, електоральні переваги.

The article aims to analyze the structure of the distribution of political forces in the European Parliament in the light of the 2019 elections, depending on the participation and ideological features of the vote at the supranational and national levels of each EU member state. The study was conducted using statistical, benchmarking and systematic approach. It is shown that an assessment of the overall results of the vote at EU level made it possible to develop a structure for the distribution of political forces in the 2019 elections to the European Parliament at the supranational level. Establishing voter turnout in these elections, related to the orientation of EU voters to develop and strengthen their influence on political processes, understanding their ability to realistically solve significant problems in various fields. It is proved that the overall structure of Euro-optimists positions outweighs the structure of Euro-skeptics

positions in the 2019 elections. There has been a definite increase in the presence of Eurosceptics, in particular, a political far-right, radical, nationalist political force, and an increase in the influence of the United Left, which is oriented towards European integration. The prerequisites for the development and level of electoral preferences of the population of the EU Member States in the results of the 2019 elections are studied. The distribution of electoral support by political forces following the elections to the European Parliament at the national level has been determined, and changes have been compared with previous elections. The structure of influence of ideological priorities, attitude towards European integration of the EU member states on the results of the European Parliament elections in 2019 is presented. The list of participating countries that resulted in a change of attitude towards European integration, including: Denmark (change of Euro-optimistic and Euro-skeptical direction and Euro-optimism), France, Italy and Poland (change of Euro-optimism to Euro-skepticism), Greece and Greater Europe focus on Euro-optimism).

Keywords: elections, European Parliament, member states, national level, supranational level, ideological features, electorate, electoral advantages.

Постановка проблеми. Результати виборів до Європейського парламенту демонструють дворівневу картину партійно-політичних сил та ідеологічних течій в електоральному просторі ЄС. На наднаціональному рівні за наслідками цих виборів формується розподіл сил законодавчої влади, вищих органів виконавчої влади ЄС. На національному рівні кожної з країн-учасниць ЄС вони характеризують стан та тенденції розвитку електоральних переваг окремих держав цього наднаціонального об'єднання, дають можливість оцінити схожість та відмінність бачення громадянами подальшого політичного та ідеологічного курсу. Встановлення всебічних характеристик та особливостей результатів голосування до Європейського парламенту в 2019 р. є запорукою достовірного визначення картини ідеологічних та партійних переваг на сучасному етапі розвитку електорального простору країн-учасниць та ЄС в цілому. Зважаючи на вищезазначене, вивчення результатів виборів до Європейського парламенту в 2019 р. та їх ідеологічних особливостей є важливим та актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання партійної конфігурації, оцінки результатів виборів до Європейського парламенту та їх наслідків для подальшого функціонування ЄС вивчалось в працях таких науковців та дослідників, як: Г. Вахняк, О. Гісси, М. Панковська, Б. Ткач, О. Токарюк тощо. Незважаючи на існування праць, присвячених вказаній проблематиці, існує потреба визначення стану та структури сучасної партійної конфігурації політичних сил Європейського парламенту.

Мета статті – визначення структури розподілу політичних сил в Європейському парламенті за результатами виборів в 2019 р. залежно від участі та ідеологічних особливостей голосування на наднаціональному та національному рівні кожної з країн-учасниць ЄС. Для реалізації визначеної мети окреслено такі завдання: 1) оцінка загальних результатів та розробка структури розподілу політичних сил на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні; 2) аналіз передумов

розвитку та рівня електоральних переваг населення країн-учасниць ЄС за результатами досліджуваних виборів в 2019 р.; 3) формування структури впливу ідеологічних пріоритетів, ставлення до євроінтеграції країн-учасниць ЄС на результати виборів до Європейського парламенту в 2019 р.

Результати дослідження. Проведемо оцінку загальних результатів та розробку структури розподілу політичних сил на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні. Дослідження цього напрямку, як і інших, визначених у завданнях, здійснюється з використанням статистичного, порівняльного аналізу та методу системного підходу.

Згідно з офіційними статистичними даними, встановлено, що під час виборів 2019 р. (з 23.05 про 26.05.2019 р.) було забезпечено найвищу явку виборців за останні двадцять років (рис. 1). Як демонструє динаміка змін зазначеного показника, в 2019 р. явка на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні становила 50,66%, що на 8,05% вище порівняно з виборами 2014 р., на 7,69% вище порівняно з виборами 2009 р., на 5,19% вище стосовно 2004 р. і на 1,15% - 1999 р.

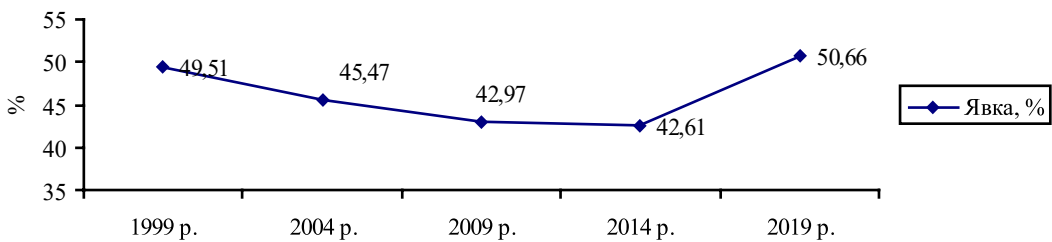

Рис. 1. Динаміка явки виборців на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні

Джерело: складено за даними [3]

Демонстрація зростання явки на виборах в ЄС, за твердженням дослідників [1], свідчить про настрої виборців самостійно вирішувати та формувати політичний простір, про розуміння того, що участь у виборчих процесах дає їм владу та право на власні погляди стосовно певних значущих аспектів життя. Нами було визначено перелік країн, в яких відмічено найвище зростання явки під час виборів в 2019 р. порівняно з попередніми (2014 р.). Найвищий рівень зростання явки спостерігався в Польщі (з 23,83% в 2014 р. до 45,68% в 2019 р.) [4]. Незважаючи на той факт, що країна належить до категорії держав, де переважає єврооптимізм, населення впродовж всього членства країни в ЄС не виявляє високої активності щодо голосування на цих виборах (явка менша порівняно з іншими європейськими країнами). Вказане пов'язують з порушенням демократії країни на рівні влади, яка формується правлячою партією, котра зазвичай проходить до Європейського парламенту [2];

- високий рівень зростання явки на цих виборах відмічався в Словаччині, зокрема якщо в 2014 р. він становив 13,05%, то в 2019 р. – 22,74%;

- зросла явка в Данії, Німеччині, Франції, Нідерландах, Великій Британії (незважаючи на процес Брекзиту), Іспанії, Швеції, Австрії, Фінляндії, Чехії, Естонії, Кіпрі, Литві, Латвії, Угорщині, Словенії, Румунії, Хорватії.

За твердженням дослідників [1; 5], передумовами такого росту стали боротьба за захист клімату (особлива роль належить Німеччині та Нідерландам), потреба захисту від політичних сил, що пропагують євроскептицизм, соціальні акції протестів у багатьох країнах тощо.

Вивчення узагальнених результатів виборів на наднаціональному рівні дозволило визначити основний партійний склад та ідеологічні орієнтири політичних сил, які пройшли до Європейського парламенту в 2019 р. (табл. 1).

Таблиця 1

Основний партійний склад та ідеологічні орієнтири політичних сил, які пройшли до Європейського парламенту в 2019 р.

№ п/п	Політичні групи в Європейському парламенті	Вибори в 2014 р. (за політичними силами, які функціонували в Європейському парламенті)		Вибори в 2019 р.		Ідеологічний орієнтир
		Кількість мандатів	% в загальному складі Європейського парламенту, %	Кількість мандатів	% в загальному складі Європейського парламенту, %	
1	Європейська народна партія (скороч. з англ. EPP)	216	28,8	182	24,23	Правоцентризм, християнська демократія, ліберальний консерватизм, єврофедералізм, пан'європеїзм
2	Прогресивний альянс соціалістів і демократів (скороч. з англ. S&D)	185	24,7	154	20,51	Лівоцентризм, соціал-демократія
3	Транснаціональний союз Альянс лібералів і демократів за Європу (скороч. з англ. ALDE) (з червня 2019 – Політична група «Оновлена Європа» (скороч. з англ. Renew Europe))	69	9,2	108	14,38	Лібералізм, консервативний лібералізм, соціал-лібералізм, єврооптимізм

4	Фракція Європейського парламенту «Зелені - Європейський вільний альянс» (скороч. з англ. Greens/EFA)	52	7	74	9,85	Зелена політика, регіоналізм, права національних меншин, єврооптимізм
5	Політична група Ідентичність і демократія (скороч. з англ. ID)	36 (у попередників)	4,8	73	9,72	Ультраправі політичні погляди, націоналізм, євроскептицизм (за оцінками фахівців), сувереністська ідеологія (згідно з підходом політичної сили)
6	Фракція Європейського парламенту «Європейські консерватори та реформісти» (скороч. з англ. ECR)	77	10,3	62	8,26	Консерватизм, євроскептицизм
7	Політична група «Європейські об'єднані ліві / Лівозелені Півночі» (скороч. з англ. GUE/NGL)	52	6,9	41	5,46	Демократія, соціалізм, фемінізм, екосоціалізм, єврокомунізм, ліві політичні погляди
8	Позафракційні (скороч. з англ. NI)	20	2,7	57	7,59	Різні політичні орієнтири
9	Фракція Європейського парламенту «Європа свободи та прямої демократії» (скороч. з англ. EFDD)	42	5,6			
	Разом:	749	100	751	100	

Джерело: складено за даними [6]

Аналіз результатів систематизації електоральних переваг (табл. 1) дозволив констатувати переважання правої ідеології, з вагомим лідерством правоцентристської політичної сили (EPP). Вона порівняно з попередніми виборами втратила 34 мандати. Друга за кількістю депутатів партія Європейського парламенту (лівоцентристська S&D) також за результатами виборів 2019 р. втрачає рівень підтримки виборців на 31 мандат. Ліберали (ALDE) посідають третє місце, їх підтримує більша кількість виборців порівняно з попереднім періодом. Скорочення позицій в Європейському парламенті в 2019 р. для двох найбільших політичних сил (EPP та S&D) пов'язане з посиленням місця в політичному просторі політичного об'єднання зелених та регіоналістів (Greens/EFA займає четверте місце) і ульт-

траправої націоналістичної політичної групи ID (п'яте місце). Зростання в 2019 р. підтримки четвертої за рівнем присутності в Європейському парламенті політичної сили Greens/EFA пов'язане з масштабними акціями населення ЄС щодо захисту клімату, які проходили тривалий час. Також в рамках цієї політичної сили функціонує регіоналістська течія. Зростання підтримки ультраправих більшою мірою пов'язане з їх значною підтримкою у Франції (критика політики Е. Макрона щодо євроінтеграції, політики щодо біженців) та в Італії. Шосте місце отримали консерватори (ECR), які втратили підтримку порівняно з минулими виборами, сьоме – група європейських лівих (GUE/NGL), у яких також зменшився рівень підтримки населення.

Потрібно зробити висновок, що загальна структура позицій (у %) єврооптимістів (24,23EPP + 20,51S&D + 14,38 ALDE + 9,85Greens/EFA) переважає структуру позицій євроскептиків (9,72ID + 8,26ECR + 5,46GUE/NGL) за результатами виборів 2019 р.

Проведемо вивчення передумов розвитку та оцінку рівня електоральних переваг населення країн-учасниць ЄС за результатами досліджуваних виборів в 2019 р.

У табл. 2 подано розподіл електоральної підтримки за політичними силами за результатами виборів до Європейського парламенту в 2019 р. на національному рівні. Якщо аналізувати отримані дані, можна відзначити, що найбільшу кількість місць згідно з діючими правилами розподілу мандатів в Європейському парламенті мали: Німеччина (96 мандатів), Франція (74 мандати), Італія та Велика Британія (по 73 мандати), Іспанія (54 мандати), Польща (51 мандат). Якщо оцінювати партійно-ідеологічний розподіл вказаних шести країн-учасниць ЄС, то можна констатувати наступне.

Таблиця 2

Розподіл електоральної підтримки за політичними силами за результатами виборів до Європейського парламенту в 2019 р. на національному рівні

Назва країни	Розподіл електоральної підтримки за політичними силами, мандатів								Кількість мандатів в Європейському парламенті
	EPP	S&D	ALDE (Renew Europe)	Greens/EFA	ID	ECR	GUE/NGL	NI	
Австрія	7	5	1	2	3				18
Бельгія	4	3	4	3	3	3	1		21
Болгарія	7	5	3			2			17
Хорватія	4	3	1			1		2	11
Кіпр	2	2					2		6
Чехія	5		6	3	2	4	1		21
Данія	1	3	5	2	1		1		13
Естонія		2	3		1				6
Фінляндія	3	2	3	2	2		1		13
Франція	8	5	21	12	22		6		74

Німеччина	29	16	7	25	11	1	6	1	96
Греція	8	2				1	6	4	21
Угорщина	13	5	2					1	21
Ірландія	4		1	2			4		11
Італія	7	19			28	5		14	73
Латвія	2	2	1	1		2			8
Литва	4	2	2	2		1			11
Люксембург	2	1	2	1					6
Мальта	2	4							6
Нідерланди	6	6	6	3		4	1		26
Польща	17	8				26			51
Португалія	7	9		1			4		21
Румунія	14	10	8						32
Словаччина	4	3	2			2		2	13
Словенія	4	2	2						8
Іспанія	12	20	8	2		3	6	3	54
Швеція	6	5	3	2		3	1		20
Велика Британія		10	17	11		4	1	30	73
ЄС разом на наднаціональному рівні:	182	154	108	74	73	62	41	57	751

Джерело: складено за даними [7]

Німеччина забезпечила найбільшу кількість представників правоцентристської Європейської народної партії (29 депутатів). Представники цієї політичної сили отримали найбільшу підтримку в країні під час вказаних виборів. Також суттєву підтримку мала Фракція Європейського парламенту «Зелені – Європейський вільний альянс» (Greens/EFA) (25 мандатів). В цілому по країні продемонстровано прихильність населення до політичних сил європейського спрямування. Вагомі результати Greens/EFA на вказаних виборах обумовлені масштабною підтримкою цього політичного об'єднання саме в Німеччині, в якій відбуваються акції щодо зростання оподаткування шкідливих для навколишнього природного середовища виробництв, інші екологічно орієнтовані акції.

Франція продемонструвала переважання електоральної підтримки ультраправої радикальної Політичної групи Ідентичність і демократія (ID), яка в країні очолюється Марін Ле Пен. На думку фахівців, важливим результатом для Франції є голосування за об'єднаних зелених, які хоча і посіли третє місце за національними електоральними перевагами, все ж продемонстрували появу нової категорії виборців молодого покоління, які мають певне бачення політичного розвитку. Друге місце за національними виборами здобули ліберали (ALDE) (з червня 2019 – Політична група «Оновлена Європа» (Renew Europe)). Якщо порівнювати результати голосування виборців країни в 2014 р. (табл. 3) та 2019 р. (табл. 2), можна відмітити зміщення електоральних переваг у бік євроскептицизму.

Таблиця 3

Розподіл електоральної підтримки за політичними силами за результатами виборів до Європейського парламенту в 2014 р. на національному рівні

Назва країни	Розподіл електоральної підтримки за політичними силами, мандатів									Кількість мандатів в Європейському парламенті
	EPP	S&D	ALDE (Renew Europe)	Greens/EFA	ENF (ID в 2019 р.)	ECR	GUE/NGL	NI	EFDD	
Австрія	5	5	1	3	4					18
Бельгія	4	4	6	2	1	4				21
Болгарія	7	4	4			2				17
Хорватія	5	2	2	1		1				11
Кіпр	1	2				1	2			6
Чехія	7	4	4			2	3		1	21
Данія	1	3	3	1		3	1	1		13
Естонія	1	1	3	1						6
Фінляндія	3	2	4	1		2	1			13
Франція	20	12	7	6	15		5	3	6	74
Німеччина	34	27	4	13	1	6	8	2	1	96
Греція	5	4				1	6	5		21
Угорщина	12	4		2				3		21
Ірландія	4	1	1			1	4			11
Італія	12	31	1	1	6	5	3		14	73
Латвія	4	1	1	1		1				8
Литва	3	2	3	1		1			1	11
Люксембург	3	1	1	1						6
Мальта	3	3								6
Нідерланди	5	3	7	2	4	2	3			26
Польща	22	5			2	19		2	1	51
Португалія	8	8	1				4			21
Румунія	13	13	3			2		1		32
Словаччина	6	4				3				13
Словенія	5	1	1	1						8
Іспанія	17	14	8	5			10			54
Швеція	4	6	3	4		2	1			20
Велика Британія	2	18	1	6	3	19	1	3	18	71
ЄС разом на національному рівні:	216	185	69	52	36	77	52	20	42	749

Джерело: складено за даними [8]

Дані голосування показали, що у Великій Британії найбільшу перемогу здобули позафракційні депутати. Хоча, якщо розглядати розподіл електоральних переваг через призму праві – ліві, то перемогу здобули політичні сили правого спрямування.

Італія, як і Франція, вирізняється вагомою підтримкою ультраправої радикальної Політичної групи Ідентичність і демократія (ID). В Іспанії перемогу здобувають партії правого спрямування, основний пріоритет за результатами голосування отримує лівоцентристський Прогресивний альянс соціалістів і демократів.

Польща, яка посідає шосте місце в Європейському парламенті за кількістю мандатів, надає найбільшу підтримку консервативній, євроскептично орієнтованій фракції Європейського парламенту «Європейські консерватори та реформісти» (ECR). Факт підтримки цієї політичної сили можна пояснити розчаруванням населення у політиці влади через погіршення демократії, авторитаризмом з боку правлячої політичної сили, яку очолює Я. Качинський.

Здійснимо формування структури впливу ідеологічних пріоритетів, ставлення до євроінтеграції країн-учасниць ЄС на результати виборів до Європейського парламенту в 2019 р. Вказане можна запропонувати зробити на підставі виділення найбільш впливових політичних сил, що мають відповідні ідеологічні пріоритети, характеру їх ставлення до євроінтеграції за кожною з країн-учасниць ЄС (табл. 4).

Таблиця 4

Структура впливу ідеологічних пріоритетів, ставлення до євроінтеграції країн-учасниць ЄС на результати виборів до Європейського парламенту в 2019 р.

Назва країни	2014		2019	
	Політична сила, яка отримала найбільше голосів	Ставлення до євроінтеграції	Політична сила, яка отримала найбільше голосів	Ставлення до євроінтеграції
Австрія	EPP, S&D	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Бельгія	ALDE	єврооптимізм	EPP, ALDE	єврооптимізм
Болгарія	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Хорватія	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Кіпр	S&D, GUE/ NGL	єврооптимізм, євроскептицизм	EPP, S&D, GUE/ NGL	єврооптимізм, євроскептицизм
Чехія	EPP	єврооптимізм	ALDE	єврооптимізм
Данія	S&D, ALDE, ECR	єврооптимізм, євроскептицизм	ALDE	єврооптимізм
Естонія	ALDE	єврооптимізм	ALDE	єврооптимізм
Фінляндія	ALDE	єврооптимізм	EPP, ALDE	єврооптимізм

Франція	EPP	єврооптимізм	ID	євроскептицизм
Німеччина	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Греція	GUE/NGL	євроскептицизм	EPP	єврооптимізм
Угорщина	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Ірландія	EPP, GUE/NGL	єврооптимізм, євроскептицизм	EPP, GUE/NGL	єврооптимізм, євроскептицизм
Італія	S&D	єврооптимізм	ID	євроскептицизм
Латвія	EPP	єврооптимізм	EPP, S&D, ECR	єврооптимізм, євроскептицизм
Литва	EPP, ALDE	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Люксембург	EPP	єврооптимізм	EPP, ALDE	єврооптимізм
Мальта	EPP, S&D	єврооптимізм	S&D	єврооптимізм
Нідерланди	ALDE	єврооптимізм	EPP, S&D, ALDE	єврооптимізм
Польща	EPP	єврооптимізм	ECR	євроскептицизм
Португалія	EPP, S&D	єврооптимізм	S&D	єврооптимізм
Румунія	EPP, S&D	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Словаччина	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Словенія	EPP	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Іспанія	EPP	єврооптимізм	S&D	єврооптимізм
Швеція	S&D	єврооптимізм	EPP	єврооптимізм
Велика Британія	ECR	євроскептицизм	ALDE	єврооптимізм

Джерело: складено за даними [8; 7]

Відповідно до представленої структури можемо констатувати, що в 2019 р. під час виборів до Європейського парламенту виборці таких країн-учасниць змінили ставлення до євроінтеграції, зокрема:

- Данії, в якій на минулих виборах пріоритетний вплив мали дві політичні сили єврооптимістичного спрямування (S&D, ALDE) і одна, націлена на євроскептицизм (ECR), а на виборах 2019 р. було обрано тільки ту, яка пропагувала єврооптимізм;

- Франції, Італії та Польщі, в яких на зміну євроінтеграційним електоральним перевагам 2014 р. прийшли політичні сили, що є прихильницями євроскептицизму;

- Греції та Великої Британії, населення яких на зміну пріоритетної підтримки політичних сил євроскептичного спрямування підтримало в 2019 р. політичні сили, що пропагували єврооптимізм.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вивчення загальних результатів голосування на рівні ЄС дозволило розробити структуру розподілу політичних сил на виборах до Європейського парламенту в 2019 р. на наднаціональному рівні.

Встановлено, що загальна структура позицій єврооптимістів переважає структуру позицій євроскептиків за результатами цих виборів. При цьому визначено певне зростання присутності євроскептиків, зокрема політичної

ультраправої, радикальної, націоналістичної політичної сили, зростання впливу об'єднаних лівих, які орієнтовані на євроінтеграцію. Вивчено передумови розвитку та рівень електоральних переваг населення країн-учасниць ЄС за результатами досліджуваних виборів у 2019 р. Визначено розподіл електоральної підтримки за політичними силами за результатами виборів до Європейського парламенту на національному рівні, встановлено зміни порівняно з попередніми виборами. Представлено структуру впливу ідеологічних пріоритетів, ставлення до євроінтеграції країн-учасниць ЄС на результати виборів до Європейського парламенту в 2019 р. Встановлено перелік країн-учасниць, які за результатами виборів здійснили зміну ставлення до євроінтеграції. Це зокрема: Данія (зміна єврооптимістичного та євроскептичного спрямування та єврооптимізм), Франція, Італія та Польща (зміна єврооптимізму на євроскептицизм), Греція та Велика Британія (зміна євроскептичного спрямування на єврооптимізм).

До перспектив подальших досліджень можна віднести доцільність здійснення факторного аналізу трансформації партійної конфігурації та ідеологічних електоральних переваг за результатами виборів до Європейського парламенту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Главное о результатах выборов в Европарламент. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://www.dw.com/ru/a-48892941> (дата звернення: 01.11.2019).
2. Токарюк О. Відтінки єврооптимізму: чого чекати від виборів до Європарламенту в Польщі? Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://hromadske.ua/posts/vidtinki-yevrooptimizmu-chogo-chekati-vid-viboriv-do-yevroparlamentu-v-polshi> (дата звернення: 01.11.2019).
3. Frekwencja według roku. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://wyniki-wyboru.eu/frekwencja/> (дата звернення: 01.11.2019).
4. Frekwencja według kraju. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://wyniki-wyboru.eu/frekwencja/> (дата звернення: 01.11.2019).
5. Pankowska M. Wzбира zielona fala? Zobacz, jak głosowała Europa. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://oko.press/wzбира-zielona-fala-zobacz-jak-glosowala-europa-ma-i-ostateczne-wyniki/> (дата звернення: 01.11.2019).
6. Parlament Europejski: 2019–2024. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://wyniki-wyboru.eu/wyniki-wyborow/2019-2024/> (дата звернення: 01.11.2019).
7. Seats by political group and country: 2019-2024. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://election-results.eu/seats-political-group-country/2019-2024/> (дата звернення: 01.11.2019).
8. Seats by political group and country: 2014-2019. Дата оновлення: 01.11.2019. URL: <https://election-results.eu/seats-political-group-country/2014-2019/outgoing-parliament/> (дата звернення: 01.11.2019).

REFERENCES

1. Glavnoye o rezultatakh vyborov v Evroparlament [The main thing about the results of the elections to the European Parliament]. *dw.com*. Retrieved from <https://www.dw.com/ru/a-48892941> [in Russian].

2. Tokariuk, O. Vidtinky yevrooptymizmu: choho chekaty vid vyboriv do Yevroparlamentu v Polshchi? [Shades of Euro-optimism: What to expect from the elections to the European Parliament in Poland?]. Retrieved from <https://hromadske.ua/posts/vidtinki-yevrooptymizmu-chogo-chekati-vid-viboriv-do-yevroparlamentu-v-polshi> [in Ukrainian].
3. Frekwencja wedlug roku [Turnout by year]. Retrieved from <https://wyniki-wybory.eu/frekwencja/> [in Polish].
4. Frekwencja wedlug kraiu [Turnout by country]. Retrieved from <https://wyniki-wybory.eu/frekwencja/> [in Polish].
5. Pankovska, M. Vzbiera zielona fala? Zobach, yak glosovala Yevropa [Is the green wave rising? See how Europe voted]. Retrieved from <https://oko.press/wzbiera-zielona-fala-zobacz-jak-glosowala-europa-mapa-i-ostateczne-wyniki/> [in Polish].
6. Parlament Europeyski: 2019–2024 [European Parliament: 2019–2024]. Retrieved from <https://wyniki-wybory.eu/wyniki-wyborow/2019-2024/> [in Polish].
7. Seats by political group and country: 2019-2024. Retrieved from: <https://election-results.eu/seats-political-group-country/2019-2024/> [in Polish].
8. Seats by political group and country: 2014-2019. Retrieved from <https://election-results.eu/seats-political-group-country/2014-2019/outgoing-parliament/> [in Polish].